

קלח. איתמר בן מאימתי מוכר בנכסי אביו אמר רבא א"ר נחמן מבן שמונה עשרה ורב הונא בר חנינא א"ר נחמן מבן עשרים שנה. וק"ל כותיה. והוא דאיתי שערות. ואי קשיא לך דרבא אדרבא, הכא אמר רבא מבן שמונה עשרה, והתם בפ' האומר התקבל גט זה לאשתי (גיטין סה, א) קאמר רבא עד שיהא בן עשרים שנה, לא קשיא, הא ידידיה הא דרביה, דשמעתא דהכא משמיה דר"נ קאמר לה וליה לא סבירא ליה⁷.

מותיב ר' זירא למ"ד מבן עשרים שנה מיהא דתניא מעשה בבני ברק באחד שמכר בנכסי אביו ומת ובאו בני משפחה וערערו לומר קטן היה בשעת מיתה ובאו ושאלו את ר' עקיבא מהו לבדקו ואמר להם אי אתם רשאים לגולו ועוד סימנין עשוין להשתנות לאחר מיתה בשלמא למ"ד בן שמונה עשרה [קנה, ב] היינו דקאמו אמי ליה מהו לבדקו. דאי בדקן ולא אשכחן מחזקינן ליה בחזקת קטן, אלא אי אמרת מבן עשרים שנה כי בדקי ליה מאי הוי. נהי נמי דבדקן ולא אשכחן, כיון דהוי בר עשרים ולא אייתי סריס הוא והרי הוא בחזקת גדול לכל דבריו, דהאי דלא הביא לאו מחמת שהוא קטן אלא מחמת שהוא סריס ואינו ראוי להביא לעולם. דהא תנן בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות יביא ראייה שהוא בן עשרים והוא הסריס לא חולץ ולא מיבם.

ופרקין לאו איתמר עלה דההיא דבן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות א"ר שמואל בר יצחק א"ר והוא שנולדו בו סימני סריס דיקא נמי דקתני והוא הסריס ש"מ. והוא שנולדו בו סימני סריס, דאי ס"ד הא קמ"ל דכיון דהוי בן עשרים ולא הביא בחזקת סריס הוא, האי הרי זה סריס מבעי ליה, א"נ הוא הסריס, דמשמע דינא, אלא מדקתני והוא הסריס בוא"ו ש"מ תנאה קמ"ל כמ"ד ובלבד שיהא סריס ש"מ.

ושמע מינה דאפילו בן עשרים שנה לית ליה לזבוני בנכסי אביו עד דמייתי שתי שערות, דהא הכא דבבן עשרים עסיקין, דאי בפחות מבן עשרים (לימא) [למה] לי לבדקו, אפי' אייתו נמי שתי שערות לית ליה לזבוני, אלא לאו בבן עשרים, וטעמא דסימנין עשוין להשתנות לאחר מיתה, הא לאו הכי כי בדקן ולא אשכחן אע"ג דהוי בן עשרים לא הו' זביניה זביני, ולא חיישינן שמא נשרו. דאי לא תימא הכי, אדקאמר להו סימנין עשוין להשתנות לאחר מיתה, דמשמע דוקא לאחר מיתה, לימא להו חוששין שמא נשרו דמשמע אפי' מחיים. אלא לאו ש"מ דכי בדקן מחיים ולא אשכחן לא חיישינן שמא נשרו. ודוקא בשלא נולדו בו סימני סריס, אבל אם נולדו בו סימני סריס, אע"פ שלא הביא שתי שערות יביא ראייה

שהוא בן עשרים והרי הוא כגדול לכל דבריו. ושמע מינה דאי לא הוי בן עשרים אע"ג שנולדו בו סימני סריס לית ליה לזבוני לא בנכסי אביו ולא בנכסי עצמו, דכיון דלא אייתי שתי שערות לא מהנו ביה סימני סריס לאחזוקי בגדול עד דהוי בן עשרים כדקתני בהדיא יביא ראייה שהוא בן עשרים.

ומה בין נכסי אביו לנכסי עצמו, דאלו נכסי אביו לית ליה לזבוני עד שיהא בן עשרים ויביא שתי שערות, או שנולדו בו סימני סריס ואע"ג דלא אייתי שתי שערות והוא דהוי בן עשרים, אבל אם הביא שתי שערות או שנולדו בו סימני סריס ולא הוי בן עשרים, א"נ הוי בן עשרים ולא הביא שתי שערות ולא נולדו בו סימני סריס, אע"פ שיודע בטיב משא ומתן אינו מוכר בנכסי אביו. ואלו בנכסי עצמו כיון דהוי בן שלש עשרה שנה ויום אחד והביא שתי שערות מוכר בנכסי עצמו, והוא שיודע בטיב משא ומתן, כדבענן לברורי לקמן, מדשלח ליה גידול בר מנשי לרבא. ודיקא נמי דהני אמוראי דאיפליגו בהא מילתא לא איירו אלא בנכסי אביו, והם נכסים שהניח לו אביו בין בירושה בין במתנה, ואי ס"ד דנכסי אביו ונכסי עצמו כולוהו חד דינא אית להו למנקט⁸ נכסי אביו דוקא לימא ליה נכסים סתמא.

וחזינן למקצת רבואתא מ"ד דהאי דינא דאמור רבנן גבי נכסי אביו לאו בנכסי אביו דוקא הוא אלא ה"ה לנכסי שאר מורישיו דכלהו חד טעמא נינהו⁹. ומילתא צריכא עיונא, דדילמא גבי נכסי אביו דשכיחי תקינו רבנן, גבי נכסי שאר מורישיו דלא שכיחי לא תקנו רבנן:

קלט. וכי לא נולדו בו סימני סריס עד כמה. כלומר היכא דלא נולדו בו סימני סריס ולא הביא שתי שערות, עד כמה יהא בחזקת קטן. תני רבי חייה עד רוב שנותיו. שהם שלשים ושש, דכתיב (תהלים צ, ימי שנותינו בהם שבעים שנה דהו' רובא תלתין ושית, דכי מטי האי שיעורא אע"ג דלא הביא שתי שערות ולא נולדו בו סימני סריס הרי זה כגדול לכל דבריו דבחזקת סריס חשבינן ליה. אבל פחות מכאן היכא דבדקו ולא אשכחן ולא נולדו בו סימני סריס כקטן חשבינן ליה. והני מילי היכא דליכא למיחש לאיסורא דאורייתא, אבל היכא דאיכא למיחש לאיסורא דאורייתא חוששין שמא נשרו. והוא דקדיש בתוך זמן ובעל לאחר זמן כדמיברר בפ' יוצא דופן (גדה מו, א). וגבי ממונא אע"ג דאיכא איסור (גדול) [גזל] ואיסורא דאורייתא הוא, כיון דכי אזלת להאי גיסא איכא למיחש לאיסורא דתובע וכי אזלת לאידך גיסא איכא למיחש לאיסורא דנתבע, אוקי ממונא בחזקת מאריה, ואי זבין לא הו' זביניה זביני.

בנכסי אביו דשכיח עבדו רבנן תקנתא שלא ימכור עד שיהא לו עשרים ולא בנכסי שאר מורישיו וכתב הוא שאין חילוק בין נכסי אביו לשאר מורישיו. עכ"ל. ונראה דהטור קאי אדברי רבינו דלהלן סי' קמח (ד"ה ומסתברא) עיי"ש. והכא מסתפק רבינו בדיו זה.

7 ור' בתוד"ה איתמר שתי דהתם רבה גרסינן.

8 משובש כאן ונדצ"ל: למה ליה למינקט נכסי אביו דוקא, למינקט נכסים סתמא.

9 כ"ה דעת הרי"ף והרמב"ם (פכ"ט מהל' מכירה ה"ג). ועי' בטור סי' רלה ס"ג שכתב: וכתב הרמ"ה איכא מרבנותא דאמרי דוקא

ולא תימא הני מילי היכא דבדקן ולא אשכחן, אבל לא בדיקנא מחזקין ליה בחזקת גדול, כדרבא דאמר רבא קטנה שהגיעה לכלל שנותיה אינה צריכה בדיקה חזקה הביאה סימנין, אלא אע"ג דלא בדקן לגבי ממונא מחזקין ליה בחזקת קטן עד דמיתברר דאייתי שתי שערות, דכי אמר רבא קטנה שהגיעה לכלל שנותיה אינה צריכה בדיקה הני מילי לענין מילין דלא ממאנה ולחומרא, אבל לחליצה בעיא בדיקה כדאסיקנא בפ' יוצא דופן (נדה מחב), וכ"ש גבי ממונא דאית ליה חזקה דריעותא לתובע דאיכא למימר אוקי ממונא בחזקת מאריה. תדע מדקאמר להו ר' עקיבא לבני משפחה אי אתם רשאים לנוולו ועוד סימנין עשוין להשתנות לאחר מיתה, טעמא דמית דאיכא כל הני, הא לאו הכי בדקינן ולא סמכינן אחזקה דרבא. ועוד מדקאמר ליה ריש לקיש לר' יוחנן מודינא לך בערער דבני משפחה דלאו ערער הוא מאי קאמרי קטן היה חזקה אין העדים חותמין על השטר אא"כ נעשה גדול ואמטול הכי לא בעו לקוחות ראייה בעדים גדול הוה, ודוק מינה טעמא דחתמו על השטר הא לאו הכין בעינן ראייה בעדים גדול הוה, ואע"ג שהגיע לכלל שנותיו, דהא בבן עשרים עסקי, דאי בפחות מבן עשרים כי בדקן ואשכחן נמי מאי הוי הא בנכסי אביו קתני ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים שנה, אלא לאו כבן עשרים, וטעמא דחתמו על השטר הא לאו הכי בעינן ראייה בעדים ולא סמכינן אחזקה דרבא:

קמ. והא דאמרי' כי אתו לקמיה דר' חייא אי כחיש אמר להו זילו אבריה ואי בריא אמר להו זילו אכחשוה דהני סימנין זימנין דאתו מחמת כחישותא וזימנין דאתו מחמת בריותא. לענין חליצה ויבום קאי, דהא אמתני' דבן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות איתמר, והתם ביבמות בסוף האשה רבה (צ"א) ובגדה בסוף פרק יוצא דופן (מ"ב). דהוא עיקרה קא מיתנין לה, והתם לא מיירי במקח וממכר כלל, וה"נ אגררא דהא מתני' דבן עשרים שנה קא מיתנין לה. ומשכחת לה בין לענין שתי שערות, דבדקינן ליה בהני בדיקות ואי מיתני שתי שערות או חולץ או מיבם, בין לענין סימני סריס, דאי הוי בן עשרים ולא איתי שתי שערות בדקינן ליה בהני בדיקות ואי מיתני סימני סריס לא חולץ ולא מיבם ונפקא יבמתו בלא חליצה.

ואם תמצוי לומר דכי איתנין לה הכא למגמר מינה למקח וממכר נמי איתנין לה. את"ל דאשתי שערות קאי דאינון סימני גדלות, לא מהניא בה בדיקה אלא להבא, אבל למפרע לא מהניא האי בדיקה ולא מידי, דאע"ג דאייתי השתא שתי שערות לבתר דאכחשוה או אבריה לא מהנו הני סימנין לשווייה גדול למפרע משעת מכירה, דאימור השתא הוא דגדול לקמן ובשעת מכירה קטן הוה. ואם נפשך לומר דהני סימנין דקאמרינן הכא אסימני סריס

קאמר, דזימנין דאתו מחמת כחישותא וזימנין דאתו מחמת בריותא, מהניא בהו בדיקה בין להבא בין לשעבר, דאי מייתי השתא סימני מהני לברורי דגדול הוה למפרע כדבענן לברורי לקמן. מיהו מיכף לא כיפינן ליה לאייתויי לידי האי בדיקה, לא לאברויי ולא לאכחושי לגלויי עליה למפרע דגדול הוה, דמצי אמר לא ניחא לי לאכחושי נפשאי ולא לאברויי נפשאי ובמאי (בו) אשתעבד לכו גופאי לאכחושי או לאברויי. ואע"ג דגבי מיתה אמרי' זוזי שקל לינול ולינול, מת שאני דלית ליה קפידא ולא קפדינן עליה, וקרא כתיב כי (קהלת ט"ד) לכלב חי הוא טוב מן האריה המת.

והא דאמרינן דסימני גדלות לא מהניא בהו בדיקה אלא להבוי' ואלו סימני סריס מהניא בהו בדיקה אפי' למפרע, כגון היכא דזבין נכסיו מבן י"ג שנה ויום אחד, אי' בנכסי אביו לאלתר דהוי בן כ', ואידי ואידי לא איתי שתי שערות ולא נולדו בו סימני סריס, ולבתר דהוי בן עשרים שנה הביא שתי שערות או שנולדו בו סימני סריס, היינו טעמא דאי אייתי שתי שערות לא מחזקין ליה בגדול אלא מכאן ולהבא אבל למפרע לא הוה זביניה זביני דעד השתא קטן הוה, אבל לגבי סימני סריס היכא דנולדו בו סימני סריס לאחר מכירה אגלאי מילתא למפרע דמכי איתליד סריס הוה ומאי דזבין מנפשיה מבן י"ג שנה ויום אחד זביניה זביני שהרי הגיע לכלל שנותיו בשעת מכירה, ואי משום דלא הביא שתי שערות כי מעכבי שערות (כמאן) [במאן] דחזי לאיתויי שתי שערות דכל כמא דלא מייתי שתי שערות בחזקת קטן הוא, אבל סריס דלאו בר איתויי שתי שערות הוא גדלות ידידיה בשנים בלחוד הוא דתליא, דאלו סימני סריס לאו סימני גדלות נינהו כי היכי דתימא לא מהנו אלא מכאן ולהבא, אלא סימני סירוס לגלויי עליה דמכי איתליד סריס הוה ולא בר איתויי שתי שערות הוא קאתו וסימני גדלות ידידיה בשנים בלחוד הוא דתליאן ומכי הגיע לכלל שנותיו לנכסי עצמו כי דיניהו ולנכסי אביו כי דיניהו זביניה זביני. וה"ה היכא דהגיע לרוב שנותיו ולא הביא שתי שערות ולא נולדו בו סימני סריס כמי שנולדו בו סימני סריס דאמי ואיגלאי מילתא למפרע דמכי איתליד סריס הוה ומכי צייל לכלל שנותיו גדול הוה זביניה זביני בנכסי עצמו מבן י"ג שנה ויום אחד ובנכסי אביו מבן כ' שנה. וכן הלכתא¹⁰:

קמא. איבעיא להו תוך זמן כלפני זמן או כלאחר זמן. קא מיבעיא לן אשנת עשרים, היכא דאיתי שתי שערות או שנולדו לו סימני סריס ומכר בנכסי אביו בתוך שנת כ', כלפני זמן דאמי וכמאן דזאבין בשנת תשע עשרה ולא הוה זביני, או דילמא כלאחר זמן דאמי וכמאן דזאבין בשנת עשרים ואחד דמי זביניה זביני. רבא א"ר נחמן תוך זמן כלפני זמן רבה בר שילא א"ר

בטור שם ושעה"מ הל' אישות פ"ב.

10 דברי רבנו הובאו בטור סי' רלה סי"ד ובריב"ש סי' תסח. וע"ע

מינה דהא דרבא בדובין נכסיה הוא ולא בדובין נכסי דאבוה:

קמז. **זהו** פחות מבין כ' דאזל זבין נכסיה אתא לקמיה דרבא אמרי ליה קרובים זיל אכול תמרי ושדי ביה קשיאתא בי רבא עבד הכי א"ל זביניה לאו זביני כי קא כתבי ליה שטרא דפסקוה לדיניה לבטולינהו לזביני אמרי ליה לקוחות אימא ליה לרבא מגילת אסתר בזוזא ושטריה דמר בזוזא אל א"ל אמר להו זביניה זביני אמרי ליה קרובים לרבא לקוחות אגמרוה אמר להו מסברו ליה וסבר מידע ידע והאי דעבד הכי למישדא קשיאתא חוצפא יתירא הוא דאית ביה. ושמינן מהאי מעשה דס"ל לרבא דקטן שהגיע לכלל שנותיו והביא שתי שערות דזאבין נכסיה, בדקין ליה השתא לפי שעה, אי ידע בטיב משא ומתן כל דהו אפי' דלא סבר ממילא אלא דמסברו ליה וסבר, ואע"ג דלא חזינן ליה ידיע אלא חדא זימנא, יודע בטיב משא ומתן הוא. ואע"ג דחזינן ביה חוצפא יתירתא ומילי אחרניאתא דשטותא דלא שייכי במקח וממכר, אע"ג דלא הוי בן כ' זביניה זביני בנכסי עצמו. ואי לא הוה זביניה זביני. ודוקא במקרקעי, אבל במטלטלי זביניה זביני, כדבעינן למי' קמן.

אלא מיהו צריכינן לברורי לך דכי מהניא בדיקה דהשתא למהוי זביניה זביני למפרע, הני מילי לטעמיה דרבא דסבר כל ספיקא כי השתא דינינן ליה, דס"ל כר' נתן במעשה דההוא דהוה כתיב בה כד קציר ורמי בערסיה (לעיל קנ"א) ולא הוה כתיב בה ומגו מרעיה אתפטר לבית עלמיה ואמר רבא הרי מת והרי קברו מוכיח עליו, ואמרי' כמאן אזלא שמעתי דרבא כר' נתן, דתניא גבי לא כתב בה שכיב מרע הייתי ר' נתן אומר אם בריא הוא עליו להביא ראיה שהיה שכיב מרע ואם שכיב מרע הוא עליהן להביא ראיה שהיה בריא, הכא נמי קסבר רבא כיון דהשתא יודע בטיב משא ומתן הוא¹¹. וכבר אתברר דלית הלכתא בהאי סברא כרבא, אלא המוציא מחבירו עליו הראיה, הלכך לא מהניא בדיקה לאחר מכירה בהאי ענינא כל עיקר. אלא אי אתברר דבשעת מכירה יודע בטיב משא ומתן הוה, ואפילו כל דהוא, כשיעור מאי דאתברר ליה לרבא בהאי מעשה לאחר מכירה, זביניה זביני, ואי לא אתברר דמקמי מכירה יודע בטיב משא ומתן הוה, אע"ג דחזינן ליה השתא בתר מכירה ידיע בטיב משא ומתן לא הויא ראייה למפרע, אלא אוקי ממונא בחזקת מריה קמא והמוציא מחבירו עליו הראיה. ודוקא במקרקעי, אבל במטלטלי לא שנא הכי ולא שנא הכי כיון שהגיע לכלל שנותיו והביא שתי שערות ולא אתברר דשוטה הוא זביניה זביני כדבעינן למימר קמן:

נחמן תוך זמן כלאחר זמן. והא דרבא לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר דההוא תוך זמן דאזל זבין נכסיה. ואנכסי אביו קאי, דכיון דהשתא ידיה נינהו נכסיה מקרו. ואיכא נוסחאי דאית בהו דאזל זבין נכסי דאבוה, ונוסחי דייקי נינהו¹⁰. אתא לקמיה דרבא אמר להו לא עשה ולא כלום מאן דחזא סבר משום דתוך זמן כלפני זמן ולא היא שטותא יתירתא הוא דחזא ביה דהוה קא משחרר להו לכלהו עבדיה. ואפילו הכי ליתיה לדרבא בר רב שילא, דהא איפסיקא הילכתא לקמן דתוך זמן כלפני זמן:

קמב. **מיהו** ש"מ דמאן דחזו ביה שטותא דמשחרר להו עבדיה, א"נ (דמעקר) [דמפקר] להו לנכסי, אע"פ שהגיע לכלל שנותיו ואפי' יתר על בן כ' והביא סימנין לא הוה זביניה זביני. (כ) [ד]דיקין מאן דחזא סבר משום דתוך זמן כלפני זמן, ולא היא, כלומר מהכא לא תילך דתוך זמן כלפני זמן, דטעמא אחרניא איכא, דאפילו תימא בעלמא תוך זמן כלאחר זמן הכא זביניה לאו זביני, דשטותא יתירתא חזא ביה דהוה משחרר לכולהו עבדיה. ואע"ג דאיפסיקא הילכתא דתוך זמן כלפני זמן האי טעמא מיהת איתיה לענין דינא, דכי אפסיקא הלכתא לאו משום דליתיה להאי טעמא אפסיקא:

קמג. **שלח** ליה גידול בר מנשי לרבא ילמדנו רבנו תינוקת בת י"ד שנה ויום אחד ויודעת בטיב משא ומתן מהו שלח ליה אם יודעת בטיב משא ומתן מקחה מקח וממכרה ממכר. והוא שהביאה סימנין. ודיקין ולישלח ליה תינוק בן י"ג שנה ויום אחד. ומהדרינן מעשה שהיה כך היה. ודיקין ולישלח ליה תינוקת בת שתיים עשרה שנה ויום אחד. ומהדרינן מעשה שהיה כך היה. דש"מ דתינוק בן י"ג שנה ויום אחד ותינוקת בת י"ב שנה ויום אחד נמי הכין דיניהו. ודוקא בנכסי עצמן, אבל בנכסי אביהן עד שיהו בן עשרים שנה. חדא דהא א"ר נחמן אמר שמואל ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן כ' שנה ואיפסיקא הלכתא לקמן בהדיא כותיה. ואיפסיקא הלכתא נמי כגידול בר מנשי. ואי אמרת דהא דגידול בר מנשי אפי' בנכסי אביו היא קשיא הלכתא אהלכתא. ועוד דהא רבא הוא דשלח ליה לגדול בר מנשי דתינוקת בת י"ד שנה ויודעת בטיב משא ומתן מקחה מקח וממכרה ממכר, והוא גופיה הוא דאמר בפ' האומר התקבל גט לאשתי (גיטין ס"ה, א) גבי שלש מדות בקטן למכור בנכסי אביו עד שיהא בן כ' שנה, ואי אמרת דהא דשלח ליה גידול בר מנשי לרבא למכור בנכסי אביו היא, קשיא דרבא אדרבא. ותו מדאמרי' והא דרבא לאו בפ' איתמר אלא מכללא איתמר דההוא פחות מבין כ' דאזל זבין נכסיה ואמר רבא כיון ידיע בטיב משא ומתן זביניה זביני, דשמעת

¹⁰ * עי' דק"ס אות ט ובריי"ף ומלחמות כאן.

¹¹ הסיום חסר ומובן.

קמזה. אמר רב הונא בריה דרב יהושע ולעדות עדותו עדות. ולענין בן שלש עשרה שנה ויום אחד שהביא שתי שערות ואינו יודע בטיב משא ומתן קאי, דאע"ג דלענין זביני היכא דזבין נכסיה לא הוה זביניה זביני, לענין עדות עדותו עדות. ודוקא שהגיע לכלל שנותיו והביא סימנין, ואע"ג דלא ידע בטיב משא ומתן. והוא שלא נראו בו סימני שוטה המפורשין בחגיגה (ג.ב.). אמר מר זוטרא לא אמרו, דעדותו עדות, אלא למטלטלי אבל למקרקעי אין עדותו עדות. אמר ליה רב אשי למר זוטרא מאי שנא מטלטלי דעדותו עדות, דכיון דזביניה זביני עדותו עדות, גבי מקרקעי דזביניה לאו זביני אין עדותו עדות, אלא מעתה הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלי הכי נמי דעדותן עדות אמר ליה התם בעינא ועמדו שני אנשים וליכא.

ושמענין מינה דפחות מבן עשרים אף עפ"י שהביא שערות, אם אין יודע בטיב משא ומתן אין עדותו עדות, אלא במטלטלין, אבל בקרקעות אין עדותו עדות עד שיהא בן עשרים שנה ויביא ב' שערות, ואע"פ שאינו יודע בטיב משא ומתן, דכיון דזביניה זביני עדותו עדות:

קמו. ושמע מינה דבן שלש עשרה שנה ויום אחד שהביא שתי שערות, דקימא לן דכי אין יודע בטיב משא ומתן אין מקחו מקח ואין ממכרו ממכר, דוקא במקרקעי, אבל במטלטלי אע"ג דאין יודע בטיב משא ומתן ממכרו ממכר:

קמו. אמר אמימר מתנתו מתנה. ואמקרקעי קאי, דאע"ג דאינו יודע בטיב משא ומתן, כיון שהגיע לכלל שנותיו והביא סימנין מתנתו מתנה. וממאי דגבי בן שלש עשרה שנה ויום אחד שהביא שתי שערות ואינו יודע בטיב משא ומתן קאי, דהני שמעתתא דרב הונא בריה דרב יהושע ודמר זוטרא ודאמימר כולוהו אדגידול בר מנשי קיימי. אמר ליה רב אשי לאמימר מאי שנא זביניה דלא הוה זביני דילמא מוזיל ומזבין כל שכן מתנה דלא קא מטי ליה ולא מידי אמר ליה [קנו, א] ולטעמין זבין שוה חמשה בשיתא הכי נמי דזביניה זביני אלא טעמא דלא הוה זביניה זביני (א) לא משום דחיישינן דילמא מחיל הוא אלא דילמא מזבין להו לכולהו נכסיה, מאי טעמא קים להו לרבנן דינוקא מקרבא דעתיה גבי זוזי ואי אמרת זביניה זביני מזבין להו לכולהו נכסיה. הילכך אמור רבנן לא ליהו זביניה זביני, אבל גבי מתנה אי לאו דהוה ליה הנאה מיניה כשיעור מאי דהייב ליה לא הוה יהיב ליה מתנה אמור רבנן תהוי מתנתו מתנה כי היכי דליעבדו ליה מילי.

ושמענין מינה דאפי' ממקרקעי נמי דזביניה לאו זביניה מתנתו מתנה, דאי אמרת במטלטלי קאי, מאי איריאי מתנה, אפילו זביניה נמי הוה זביני כדברירנא לעיל, אלא לאו במקרקעי, דאף על גבי דזביניה לאו זביני מתנתו מתנה. ומסתברא דהוה הדין נמי בנכסי אביו, כיון שהגיע

לכלל שנותיו והביא סימנין, אע"ג דלא ידע בטיב משא ומתן ולא הוה בן עשרים, מתנתו מתנה. דעל כרחיק הא דאמור רבנן ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים שנה תקנתא דרבנן היא, ומשום דמחוסר דעת הוא דתקינן ליה הכי, אע"ג דחריף טפי, מידי דהוה אקטן פחות מבן שלש עשרה שנה דאע"ג דחריף לית ליה לזבונא משום דרובא דקטנים לאו בני דעת נינהו, הכא נמי כיון דרובא דפחותין מבן עשרים לא שלימי בדעתיהו תקינן רבנן דלא להוי זביניהו זביני בנכסי דאבוהון, משום דממונא דלא טרח ביה הוא ואיכא למיחש דלא קפיד עלויה ואזיל ומזבין להו לכולהו נכסיה. וכי היכי דגבי בן שלש עשרה שנה ויום אחד שהביא סימנין היכא דאין יודע בטיב משא ומתן אע"ג דזביניה לאו זביני אפילו בנכסי עצמו מתנתו מתנה (הם), הכי נמי בנכסי אביו אף ע"ג דזביניה לאו זביני משום דלא שלים בדעתיה מתנתו מתנה, כי היכי דליעבדו ליה מילי. ושמענין מינה דלא שנא בן עשרים ולא שנא פחות מבן עשרים, כל היכא דקימא לן דלא הוה זביניה זביני אפילו זבין שוה חמשה בשיתא לא הוה זביניה זביני:

קמזה. אמר רב נחמן אמר שמואל בודקין לגיטין ולקידושין ולחליצה ולמאונין ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים שנה. מאי בודקין לגיטין ולקידושין ולחליצה ולמאונין, דאי אייתו שתי שערות לאחר שהגיעו לכלל שנותיהם, דאינון שלש עשרה שנה ויום אחד לתינוק ושתיים עשרה שנה ויום אחד לתינוקת, הוה קידושיהו קדושי גיטא וחזו לחליצה ולא חזיא למיאון. אבל למכור בנכסי אביו לא מהניא בדיקה, דאע"ג דאיתי שתי שערות לא מצי מזבין בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים שנה. והא דאמרינן בודקין לגיטין, דוקא בגברא דלא מצי לגרושי עד שיגדיל, אבל איתתא כיון דיכולה לשמור את גיטה יכולה להתגרש על ידי עצמה כדמיברר בפרק האומר התקבל גט זה לאשתי (גיטין סד.ב.). וכולהו שיכי בין גבי גברא בין גבי איתתא, בר מגיטין ומיאונין, דבדיקה לגיטין גבי גברא שייכא גבי איתתא לא שייכא, ומיאונין גופיהו גבי איתתא שייכא גבי גברא לא שייכא.

וכי תימא הא בדיקה למיאונין היכי משכחת לה, אי בתוך זמן, אע"ג דבדקן ואשכחן סימני נמי שומא נינהו דהא איפסיקא הלכתא התם (נה מ.א.) דתוך זמן כלפני זמן, ואי לאחר זמן האמר רבא (שם) קטנה שהגיעה לכלל שנותיה אינה צריכה בדיקה חזקה הביאה סימנין, ואוקימנא למיאון דלא ממאנה, ואפי' היכא דבדקן לאחר זמן ולא אשכחן חוששין שמא נשרו. לעולם לאחר זמן, וכגון דקדיש בתוך זמן ולא בעל לאחר זמן. דכי איפסיקא הילכתא חוששין שמא נשרו הני מילי היכא דקדיש בתוך זמן ובעל לאחר זמן דהוי ספיקא דאורייתא, אבל קדיש בתוך זמן ולא בעל לאחר זמן לא חיישינן שמא נשרו, דהא עיקר קידושי דרבנן נינהו, דאי נמי בדקן לאחר זמן ואשכחן לא צריכה גט(ה) אלא מדרבנן, והשתא דלא אשכחן הוה ליה ספיקא דרבנן וספיקא דרבנן לקולא כדאיתיה בהדיא בפרק יוצא

שמונה עשרה, דהא ב"ש לא קאמרי מבן אלא בן. ועוד דהא לא צריך לאפוקי מדב"ש כל עיקר דהא קימא לן ב"ש במקום ב"ה אינה משנה. אלא על כרחיך כי אצטריך לאפוקי מדרבא אמר רב נחמן הוא דאצטריך. וממילא שמעת דהילכתא כרב הונא בר חנינא דהוא בר פלוגתיה וקאמר התם משמא דרב נחמן מבן עשרים. והתם לא איירי בבדיקה כל עיקר, אלא הא קמ"ל דאע"ג דאיתי שתי שערות לא מצי לזבוני בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים שנה, כדמיברר מקושיא דאקשינן עליה ממעשה דבני ברק.

והכי נמי מסתברא, דאי ס"ד דהאי בודקין אכולה קאי, למימרא דאי איתי שתי שערות אע"ג דלא הוי בן עשרים יכיל לזבוני בנכסי אביו, אשתכח דליכא הפרש בין נכסיו לנכסי אביו, ואם כן לא לימא בנכסי אביו אלא בנכסים סתמא, אי נמי למכור בקרקעות, אלא מדנקט בנכסי אביו ש"מ בנכסי אביו דוקא. ועוד בר מכל דין ומכל דין, היכי יכלינן למימר דהאי עד שיהא בן עשרים שנה אבדיקה קאי ואכולהו ואפי' אמיאון, והא קימא לן כרבא דאמר בפרק יוצא דופן (נדה מ.א.) קטנה שהגיעה לכלל שנותיה אינה צריכה בבדיקה חזקה הביאה סימנין ואוקימנא למיאון דלא ממאנה.

אלא ודאי ש"מ דהאי עד שיהא בן עשרים שנה לא קאי אבדיקה כל עיקר אלא אלמכור בנכסי אביו בלחוד קאי, דלית ליה לבן לזבוני בנכסי אביו אע"ג דאיתי שתי שערות עד שיהא בן עשרים שנה. וההיא דשלח ליה רבא לגידול בר מנשי בנכסי עצמו היא, דאי בנכסי אביו קשיא דרבא אדרבא, דבהדיא שמעינן ליה לרבא דקאמר בפרק האומר התקבל גט זה לאשתי (גיטין סה.א.) ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים ואע"ג דאיתי שתי שערות. דאי לא תימא הכי אדאמר עד שיהא בן עשרים שנה, עד שיביא שתי שערות מיבעי ליה. אלא לאו ש"מ דאע"ג דאיתי שתי שערות נמי לית ליה לזבוני בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים שנה, ואי הא דשלח רבא לגידול בר מנשי בנכסי אביו היא קשיא דרבא אדרבא, אלא לאו הא בנכסי אביו הא בנכסי עצמו. והדין הוא סברא דרבאותא קמאי ודרבינו יצחק בעל הלכות ז"ל¹¹.

וכי תימא מאי שנא (מ)נכסי אביו מנכסי עצמו, דבנכסי אביו כיון דלא טרח בהו וחיישינן דילמא לא קפיד עליהו ואי מתרמי ליה לזבוניהו לכולהו מזבין התקינו ליה רבנן דלא להו זביניה זביני עד שיהא בן עשרים שנה, והוא שהביא שתי שערות או שנולדו בו סימני סריס, דכיון דמטי עשרים שנה הרי עמד על דעתו והרי הוא כבן שבעים שנה למקח וממכר. אבל בנכסי עצמו לא תקינו ליה רבנן, חדא דכיון דטרח בה מיקפד קפיד עליהו, ועוד דאפילו במידי דלא טרח ביה כגון דאתיהיב ליה במתנה מקפד קפיד עליה דלאו ממילא קא אתיא (ואי) [דאי] לאו דטרח קמיה לא הוה יהיב ליה מתנה, ואי נמי לא טרח קמיה מילתא דלא

דופן. הילכך אע"ג דהגיעה לכלל שנותיה נמי כיון דליכא קידושי אלא מדרבנן בדקינן לה ואי משכחינן סימני לא ממאנת דהויא לה גדולה, וגזירה דרבנן היא דגזרי היכא דלא בעל לאחר שהגדילה אטו היכא דבעל או שקידש לאחר שהגדילה, ואי לא משכחינן סימני לא חיישינן שמא נשרו אלא מוקמינן לה בחזקת קטנה וממאנה, ובדיקה דאיירי בה רב נחמן בשמעתין למיאון בדלא קדיש ולא בעל לאחר זמן הוא דמיתוקמה כדברירנא.

וממאי דהאי למכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים שנה למימרא דלא מהניא ביה בדיקה הוא, דילמא כי אמרינן בודקין אכולהי קאמרינן, והא קמ"ל דאי נולדו בהן סימני סריס בדקינן להו עד עשרים שנה, אי איתו שתי שערות בתוך עשרים הווי להו גדולים לכל דבר ואפי' למכור בנכסי אביו, ואי לא איתו שתי שערות עד עשרים שנה כיון שנולדו בהן סימני סריס הרי הן בחזקת סריסים לכל דבריהם, ואמטול הכי לא בדקינן להו, דבין איתי בתר הכי בין לא איתי סריס הוא וגדול הוא לכל דבריו, דלענין גיטין וקידושין הרי הן כגדולים לכל דבריהן, ולענין חליצה כיון דסריס הוא לא חולץ ולא מיבם, ולמיאון נמי כיון דגדולה היא לא ממאנה, ולמכור בנכסי אביו אע"ג דלא איתי ב' שערות נמי כיון דהוי בן עשרים ונולדו בו סימני סריס הרי הוא כגדול ומצי מזבין. אבל היכא דהביא שתי שערות אפילו פחות מבן עשרים נמי מצי מזבין כגידול בר מנשי.

לא ס"ד, חדא מדקאמרינן עד שיהא בן עשרים שנה ולא קאמרינן עד עשרים שנה דמשמע דקאי אכולהו, שמע מינה דהאי עד שיהא בן עשרים שנה לאו אבדיקה דכולהו קאי אלא אלמכור בנכסי אביו בלחוד קאי, והכי קאמר, בודקין אותו לגטין ולקידושין ולחליצה ולמיאון, דכולהו הני מהניא בדיקה, דאי הביא סימנין לאחר שלש עשרה לתינוק ולאחר שתיים עשרה לתינוקת הרי הן כגדולים לכל אלו, אבל למכור בנכסי אביו אע"ג דאיתי סימנין לא מזבין עד שיהא בן עשרים שנה. ועוד מדאמרינן לקמן כדהדרין אכל חדא מיניה ואמרינן לחליצה לאפוקי מדרבי יוסי, למיאון לאפוקי מדרבי יאודה, ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים שנה לאפוקי ממאן דאמר בן שמונה עשרה שנה, אי ס"ד עד שיהא בן עשרים שנה אבדיקה קאי ואכולהו קאי, לא לימא התם ולמכור בנכסי אביו כלל, אלא הכי הוה מבעי ליה למימר, עד עשרים שנה לאפוקי ממאן דאמר עד שמונה עשרה דמשמע דאכולהו קאי. ועוד דהא מדאמרינן לאפוקי ממאן דאמר עד שמונה עשרה שמע מינה לאפוקי מדרבא אמר רב נחמן קאתי, דאמר לעיל (ע"א) מבן שמונה עשרה, דאתמר בן מאימתי מוכר בנכסי אביו רבא אמר רב נחמן מבן שמונה עשרה, דאי לאפוקי מדב"ש דאמרי גבי חליצה ויבום לענין בדיקה זה וזה בן שמונה עשרה, לא הוה איבעי ליה למימר לאפוקי ממאן דאמר מבן שמונה עשרה אלא לאפוקי ממאן דאמר בן

*11 ר' טור ובי" ס' רלה סי"ג.